

Utbildningsinspektion i Sundbornsskolan, förskoleklass och grundskola 1–6

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen inriktas mot sex områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sex områdena, som granskas utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Kunskaper, utveckling och lärande

Verksamheten:

2. Arbetsmiljö och delaktighet
3. Pedagogisk verksamhet och undervisning
4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

5. Tillgång till utbildning och omsorg
6. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kunskapsbedömningen och betygssättningen, kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning och stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och övriga författningar. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut, riktat till huvudmannen, angående förbättrings- och kritikområden.

Genomförandet av inspektionen i Sundbornsskolan

Skolverket sände den 18 november 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Sundbornsskolan har bestått av undervisningsrådet Susanna Åhgren samt experten Agneta Gatu-Rehnberg. Besök i Sundbornsskolan genomfördes den 28 och 29 april 2005.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Sundbornsskolan, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Sundbornsskolan genomfördes formella intervjuer med rektorn och urval av för elever, lärare och föräldrar. Lektioner i nästa samtliga klasser besöktes. Under besöket fördes också samtal med elever och vuxna som inspektörerna mötte i lektionssalar och korridorer.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Sundbornsskolan	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	28
Förskoleklass	15
Grundskola	113

Utbildningen vid Sundbornsskolan i skoldistriktet Svärdsjö omfattar förskoleklass och grundskolan årskurs 1–6. I anslutning till skolan finns såväl förskola som fritidshem. Skolans elever och pedagogiska personal arbetar i arbetslag.

Flera elever åker skolskjuts till skolan.

Undervisningen bedrivs huvudsakligen i två skolbyggnader. Dessa är nybyggda/från 1950-talet. Skolan har också lokaler som är allergisanerade och där en årskurs får hela utbildningen.

Inspektionen i Sundbornsskolan omfattar förskoleklass och grundskolan.

Bedömning

1. Kunskaper, utveckling och lärande

I kursplanerna anges vilka kunskapsmål eleverna skall uppnå i olika ämnen.

Lärarna vid Sundbornsskolan har olika sätt att följa upp elevernas måluppfyllelse. Skolan använder olika verktyg där uppnåendemålen i svenska, matematik och engelska har brutits ned (kallas för Murar). Eleverna får själva i varierande grad fylla i vilka moment de har arbetat med och vilka delmål de har lärt sig. Även kommungemensamma utvärderingsverktyg används.

Eftersom uppföljningen av lärandet sker med hjälp av olika verktyg menar rektorn att individuella utvecklingsplaner kommer att bidra till att bedömning av måluppfyllelsen kommer att bli mer likvärdig och överskådlig.

Andelen elever i årskurs 5 som våren 2004 vid nationella proven uppnådde målen i svenska var 100 procent, i matematik 100 procent och i engelska 85 procent. Skolan uppger att 85 procent av eleverna uppnådde målen i grundskolans samtliga ämnen. Utifrån detta bedömer inspektörerna att eleverna når goda resultat.

I intervjuerna framkommer dock att skolan, utöver utvecklingssamtalen, saknar ett systematiskt arbete med att följa upp elevernas kunskaper i andra ämnen än svenska, matematik och engelska. Skolan har inte heller analyserat orsakerna till elevernas resultat. Inspektörerna anser därför att uppföljningen och analysen av orsakerna till elevernas resultat bör förbättras.

Enligt läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) skall skolan ansvara för att eleverna får de kunskaper som är nödvändiga för varje individ och samhällsmedlem. Skolan skall, förutom att ge utrymme för olika kunskapsformer såsom fakta, förståelse, färdigheter och förtrogenhet, stimulera eleverna att finna egna uttryckssätt att gestalta sina kunskaper och erfarenheter.

Inspektörerna möter elever som gärna berättar vad de arbetar med i skolan och varför det är roligt att gå i skolan. Också föräldrarna berättar att barnen tycker om att gå till skolan och att barnen vill lära sig. Eleverna har olika lätt att redogöra för inflytandet i det egna lärandet, där undervisningen i slöjd och NO utgör ett gott exempel.

Senast i årskurs 5 presenteras målen i kursplanerna för eleverna. Dessförinnan har lärarna till viss del synliggjort de delmål som de själva brutit ner till Murar. En del elever kan tydligt redogöra för hur arbetet med Murar går till och har därför delvis kunskaper om målen i svenska, matematik och engelska. Inspektörerna upplever att kunskaperna mer handlar om mycket kortsiktiga mål. Eleverna uppfattar till stor del vad de ska göra men inte varför eller mot vilka mål de strävar. Inspektörerna bedömer därför att arbetet med elevernas inflytande i det egna lärandet och elevernas kännedom om målen bör förbättras.

Enligt läroplanen skall eleven fostras till att omfatta vårt samhälles grundläggande demokratiska värderingar.

Vid lektionsbesöken ser inspektörerna att eleverna till stor del respekterar varandra. Eleverna berättar att det inte förekommer någon mobbning men vid närmare eftertanke menar de att det finns elever som utsätts för mobbning eller annan form av kränkningar. Skolan har tidigare haft problem med kränkningar bland elever och i intervjuer med flera grupper framkommer att personalen delvis har blivit bättre på att hantera konflikter. Inspektörerna menar att en elevs skolsituation inte får vara beroende av vilken vuxen den möter. Inspektörerna uppfattar sammantaget att eleverna i stort känner sig trygga i sin skola men anser att skolan bör verka ytterligare för att alla elever känner trygghet i skolan.

I skolans kvalitetsredovisning följs målen i läroplanen upp.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att eleverna har goda kunskaper men att deras utveckling och lärande relaterat till läroplanens mål bör förbättras. Inspektörerna erfar att eleverna känner lust att lära men att skolan ytterligare bör verka för att alla elever känner trygghet i skolan. Arbetet med elevernas inflytande i det egna lärandet och elevernas kännedom om målen bör också förbättras. Skolan följer upp målen i läroplanen men behöver utveckla arbetet med att följa upp elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen.

2. Arbetsmiljö och delaktighet

Eleverna i Sundbornsskolan arbetar i formaliserad elevmedverkan genom klass- och elevråd. I klassråden diskuterar de oftast värderingsfrågor medan elevrådet hanterar frågor som rör skolans yttre miljö. En dag per år arrangeras den så kallade SOL-dagen då eleverna i årskurs 6 ordnar tävlingar för de yngre eleverna. Ett annat exempel är de yngre elever som ansvarar för den bod som rymmer de leksaker och attiraljer som används på rasterna.

Skolan har enligt samstämmiga uppgifter blivit bättre på arbetet kring värdegrunden. Trivselenkäter bland elever och föräldrar genomförs och lärarna har olika metoder för att diskutera och problematisera hur vi människor bör vara mot varandra. I förskoleklassen spelar eleverna och lärarna rollspel och diskuterar sedan innehållet. I årskurs 3 arbetar eleverna med forumspel. I årskurs 5 och 6 gjordes en gemensam satsning i rollspel och samtal tillsammans med föräldrarna. Inspektörerna bedömer att skolan på olika sätt arbetar med att förankra värdegrunden men vill också hänvisa till vad som sagts ovan i avsnitt 1. Inspektörerna vill också uppmärksamma skolan på att det i samtal och intervjuer framkommer att eleverna upplever att en del lärare behandlar flickor och pojkar olika. Skolan bör beakta och följa upp elevernas synpunkter.

Skolans handlingsprogram mot kränkande behandling beskriver kortfattat hur skolan arbetar förebyggande och vad som skall göras när mobbningsproblem uppstår. Inspektörerna bedömer dock att Sundbornsskolans handlingsprogram är bristfälligt eftersom det endast fokuserar på mobbning och inte alla former av kränkningar. Det behandlar inte tydligt att programmet gäller för samtliga relationer där kränkningar kan förekomma, dvs. såväl mellan elever som mellan personal och elever. Skolans strategier för att arbeta förebyggande framgår inte heller på ett tydligt sätt. Inspektörerna uppfattar också att eleverna inte känner till att ett handlingsprogram finns och vad det innehåller. Inspektörernas samla-

de bedömning är att skolans handlingsprogram bör förbättras i ovan nämnda delar.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Sundbornsskolan arbetar för en god arbetsmiljö och delaktighet. Handlingsprogrammet mot kränkande behandling bör utvecklas enligt ovan.

3. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Lärarna arbetar i små årskursvisa arbetslag där varje lärare vid Sundbornsskolan själv har tagit fram och använder konkretiseringar i svenska, matematik och engelska. Någon övergripande samordning mellan årskurserna finns inte. I övrigt anger andra lokala måldokument hur skolan arbetar med exempelvis skolans samlingar, integrering skola-fritidshem och lägerskola.

Läroplanen anger att skolan utifrån varierade arbetssätt och arbetsformer skall främja elevens utveckling och lärande. Lärandet sker i olika former där exempelvis varje klass har lektioner utomhus och då eleverna arbetar ämnesintegrerat i matematik, naturorienterade ämnen (NO) och bild. I årskurs 6 bygger eleverna en kolmila. I årskurs 5 och 6 arbetar eleverna med NTA som behandlar teknik och NO. I årskurs 5 och 6 har eleverna en nobelmiddag för samtliga föräldrar. Arbetet med världsarvet har också möjliggjort ämnesintegrering. Enligt lärarna möjliggör även läromedel för olika nivåer att möta eleven utifrån dennes förutsättningar.

Inspektörerna ser under sina lektionsbesök att eleverna arbetar enskilt med olika typer av uppgifter. Elever som arbetar i grupp bevittnas inte förutom med ett undantag. Bland annat följande lektioner ser inspektörerna vid sina besök. I årskurs 1 tillverkar eleverna varsin kasperdocka som de kommer att spela dockteater med. I årskurs 3 pågår tyst läsning. I en matematiklektion i årskurs 2 skall eleverna laborativt lösa olika uppgifter. Eleverna hämtar själva det de behöver för att kunna lösa uppgiften. I slöjden visar eleverna hur de själva dokumenterar de mål de skall uppnå och de moment de arbetat med för att nå målet. Varje moment utvärderas också skriftligen av eleven. Slöjden lyfts också fram av eleverna som ett roligt ämne. En klass arbetar i NO med att föda upp fjärilar. Tidigare har de arbetat med jord och kompostering.

De äldre eleverna menar att de får bestämma visst arbete själva. Andra elever får kryssa för olika aktiviteter i undervisningen. De yngre eleverna menar att de har inflytande men har svårt för att ge exempel. Inspektörerna konstaterar att ansvar i det egna lärande mer består i att utföra arbetsuppgifter och inte att eleverna har inflytande över innehållet i uppgiften. Inspektörerna ser emellertid några goda exempel på elevinflytande men anser ändå att skolan bör bli bättre på att synliggöra inflytandet för eleverna så att de därmed också kan påverka sitt eget sätt att lära. Då kan varierande arbetssätt och arbetsformer utvecklas som främjar lärandet. (Se även ovan avsnitt 1.)

Inspektörerna uppfattar i intervjuer med olika grupper att elever i behov av särskilt stöd får det stöd de behöver. Stödet ges emellertid främst i svenska, matematik och engelska. I de lägre årskurserna ges stödet främst i svenska. Åtgärdsprogram upprättas. Inspektörerna bedömer att skolan bör förbättra arbetet med att anpassa innehåll och arbetssätt till alla elevers olika förutsättningar

och behov. I detta sammanhang vill inspektörerna lyfta det förhållande att det vid inspektionsbesöket finns en assistent i varje klass, må vara att stödbehoven ser mycket varierande ut.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att den pedagogiska verksamheten huvudsakligen är av god kvalitet. Stödet bör förbättras så att innehåll och arbetssätt bättre anpassas till alla elevers olika förutsättningar och behov. Även elevinflytandet bör möjliggöras och synliggöras.

4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Sundbornsskolan leds av en rektor som inspektörerna bedömer vara väl förtrogen med verksamheten. Efter en omorganisation inför detta läsår består arbetslagen av färre lärare än tidigare. Stämningen på skolan mellan elever och mellan arbetslagen har blivit bättre men fortfarande går en stor del av rektorns mötestid med sin personal till annat än pedagogiska diskussioner. Skolans lokala arbetsplan revideras emellertid årligen.

Skolans kvalitetsredovisning, den senaste för år 2003, är utformad enligt direktiv i kommunen. Lärarna har utvärderat sitt arbete i arbetslagen utifrån de mål som anges, varvid rektorn sammanställt resultaten därifrån. Lärarna uppfattar inte redovisningen som ett levande dokument som skall användas i successivt förbättringsarbete. Kvalitetsredovisningen innehåller dels utdrag ur läroplanens samtliga målområden, dels hur skolan avsåg att arbeta för att nå målen, dels hur det blev (resultat) samt hur skolan vill fortsätta arbetet (slutsats). Redovisningen av elevernas måluppfyllelse i årskurs 5 kommenteras inte. Inspektörerna bedömer att Sundbornsskolan har en kvalitetsredovisning av godtagbar kvalitet eftersom den innehåller mål och till viss del resultat och fortsatta åtgärder. Den bör dock förbättras eftersom resultaten inte analyseras i förhållande till insatta åtgärder och redovisade åtgärder är inte tydligt kopplade till resultat och analys. Redovisningen bör också analysera kunskapsresultaten. Inspektörerna vill slutligen uppmärksamma att förändringar i förordningen om kvalitetsredovisning har skett som ytterligare föreskriver hur skolan skall arbeta med kvalitetsredovisningen.

Inspektörerna uppfattar i intervju med rektorn att hon har en tydlig riktning i sitt pedagogiska ledarskap och att hon, sedan hon tillträdde för tre år sedan, har verkat för förändringsarbete på skolan. Arbetet har till stor del bestått i värdegrundsarbete där hennes andra år deklarerades till värdegrundsåret. Samtliga lärare fick kompetensutveckling i konflikthantering. Därefter har skolan arbetat med läs- och skrivutveckling för att nu gå över till pedagogiskt utvecklingsarbete.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att styrning, ledning och kvalitetsarbetet fungerar tillfredsställande på Sundbornsskolan. Rektor bedöms vara väl förtrogen med verksamheten och leder pedagogiskt utvecklingsarbete. Skolans kvalitetsredovisning bör utvecklas ytterligare när det gäller resultat, analyser och åtgärder.

5. Tillgång till utbildning och omsorg

Genom bland annat bladet Dammluckan ger rektorn information om skolans verksamhet. Genom samrådsmöten träffas rektorn och företrädare för föräldrar. I utvecklingssamtalen diskuterar läraren elevens skolsituation och utveckling tillsammans med förälder och elev.

Elevens val saknas vilket inte är i enlighet med författningarna.

Språkval anordnas i årskurs 6 i spanska, tyska och franska

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att tillgången till utbildning vid Sundbornsskolan är godtagbar. Elevens val erbjuder dock inte enligt författningarnas krav.

6. Resurser

Alla lärare i Sundbornsskolan har pedagogisk utbildning. Under läsåret 2004/2005 har all personal fått gemensam kompetensutveckling om läs- och skrivprocessen. Skolan kommer att fortsätta att fortbilda personalen i ett arbetsmaterial som finns på flera andra skolor inom kommunen samt arbete med individuella utvecklingsplaner.

Enligt eleverna är biblioteket och skolans bokrum en positiv del av skolan. Inspektörerna bedömer övriga lokalerna vara ändamålsenliga.

Det vikande elevantalet vid Sundbornsskolan leder till minskade resurser där nyckeltalen redan påtagligt påverkar en skola av denna storlek. Som ett led i att nyttja distriktets undervisningslokaler tar skolan emot elever från andra skolor som till exempel inte har slöjdsalar. I bland annat musik uppfattar personalen läromedelsbristen som något märkbar. Sundbornsskolan har emellertid inte själv genomfört eventuella samarbeten med andra skolor

Personalen är delaktig i den interna diskussionen och kan påverka resursfördelningen. Inspektörerna uppfattar att skolan har tillgång till läromedel, datorer och annat materiel för att kunna ge eleverna en tidsenlig och ändamålsenlig utbildning, men att skolan måste försäkra sig om att alla elever ges möjlighet att nå målen.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att det vid Sundbornsskolan överlag finns tillräckliga förutsättningar för att eleverna skall kunna nå målen i läroplanen och kursplanerna.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten övergripande är av god kvalitet. Eleverna når goda resultat och känner lust att lära. Skolan har en bra pedagogisk verksamhet och arbetar för en god arbetsmiljö och delaktighet. Rektorn är väl förtrogen med verksamheten och leder pedagogisk utveckling. Målen i läroplanen följs upp. Elevens val anordnas dock inte i enlighet med författningarnas krav. Det finns överlag tillräckliga resurser för att eleverna skall kunna nå målen i läroplanen och kursplanerna

Det finns dock behov av insatser inom följande områden.

- Arbetet med uppföljning och analys av elevernas resultat bör förbättras.
- Elevernas inflytande i det egna lärandet och elevernas kännedom om målen för utbildningen bör förbättras.
- Stödet bör förbättras så att innehåll och arbetssätt bättre anpassas till alla elevers olika förutsättningar och behov.
- Skolan bör vidta ytterligare åtgärder så att alla elever känner trygghet i skolan.
- Handlingsprogrammet mot kränkande behandling bör utvecklas.
- Skolans kvalitetsredovisning bör utvecklas ytterligare när det gäller resultat, analys och åtgärder.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Elevers val anordnas inte i enlighet med författningarna (2 kap. 19-20 §§ grundskoleförordningen).

Datum	Ort
2005-12-16	Stockholm

Susanna Åhgren
Agneta Gatu-Rehnberg